

FUQAROVIIY SUDLARNING ZAMONAVIY ISH USLUBI VA DOLZARBLIGI

Mo'minova Gulchexra Nuritdinovna

Annotatsiya: *Mazkur maqolada fuqaroviy sudlarning zamonaviy ish uslublari, raqamlashtirish jarayonlari, xalqaro tajriba bilan taqqoslama tahlil hamda O'zbekiston qonunchiligi asosida fuqarolik sudlov tizimining rivojlanish yo'nalishlari o'rganiladi. Sud ish yurituvda axborot texnologiyalarini joriy etish, murojaatlarga elektron javob qaytarish va masofaviy sud muhokamalari kabi zamonaviy yondashuvlar tahlil qilinadi. Shuningdek, Estoniya, Janubiy Koreya va Germaniya tajribalari orqali O'zbekiston sud tizimidagi islohotlarga baholar beriladi.*

Kalit so'zlar: *fuqaroviy sud, raqamlashtirish, masofaviy muhokama, elektron murojaat, xalqaro tajriba, sud islohoti.*

KIRISH

Bugungi kunda fuqaroviy sudlar nafaqat huquqiy nizolarni hal qilishda, balki jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Ular inson huquqlari, mulkiy manfaatlar va ijtimoiy adolatni ta'minlashda markaziy mexanizm hisoblanadi. Shu bois, sud tizimida zamonaviy, raqamlashtirilgan, shaffof va samarali usullarni joriy etish dolzarb masala bo'lib turibdi.

Fuqaroviy sudlarning zamonaviy ish uslublari

Fuqaroviy sudlar tomonidan amalga oshirilayotgan asosiy zamonaviy yondashuvlar quyidagilardan iborat:

- Elektron murojaatlar platformalari — fuqarolar sudlarga ariza va da'volarni elektron shaklda yuborish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.
- Masofaviy sud muhokamalari — sud jarayonlari videokonferensaloqa orqali o'tkazilishi mumkin. Bu, ayniqsa, chekka hududlar uchun qulaylik yaratadi.
- Sud qarorlarining onlayn e'lon qilinishi — sud hujjatlari aholi uchun ochiq va shaffof bo'lishga xizmat qiladi.
- “Sudyaning virtual qabulxonasi” loyihasi — fuqarolar sudya bilan onlayn muloqot qilish imkoniga ega.

O'zbekiston qonunchiligida zamonaviy fuqarolik sudlovi

Fuqarolik ishlari bo'yicha sudlar faoliyati “Sudyalar maqomi to'g'risida”gi Qonun, “Sudlar to'g'risida”gi Qonun, “Fuqarolik protsessual kodeksi” va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar bilan tartibga solinadi.

Qonunchilikda:

- Elektron xujjatlar bilan ishlashga ruxsat berilgan;
- Masofaviy muhokamalarni o'tkazish qonuniylashtirilgan;
- Sud majlislarida ishtirok etuvchi taraflarga elektron ma'lumotlar yuborish mumkinligi belgilangan.

Xalqaro tajriba bilan taqqoslash

✓ Estoniya

Estoniya raqamli sud tizimini keng joriy etgan mamlakatlardan biri. Sudlar to'liq raqamlashtirilgan, har bir fuqaro shaxsiy ID orqali sud ishlarini onlayn kuzatishi mumkin. Sud muhokamalari videoaloqa orqali o'tkaziladi.

✓ Janubiy Koreya

Koreya Respublikasida fuqarolar sudlarga elektron murojaat yuborishi, sud qarorlarini onlayn olishi, sud hujjatlarini elektron ko'rinishda qabul qilishi mumkin. "E-Court" tizimi keng joriy etilgan.

✓ Germaniya

Germaniyada "Digital Justice" konsepsiyasi asosida sudlar raqamlashtirilgan. Fuqarolik ishlari doirasida da'vo arizalarini elektron shaklda yuborish, sud muhokamasida masofadan ishtirok etish imkoni bor. Shuningdek, "e-Akte" — elektron sud ishi tizimi joriy etilgan.

Xulosa

Fuqaroviy sudlar zamonaviy yo'nalishda rivojlanib borayotgani quvonarli holat. O'zbekistonda ham sud tizimini raqamlashtirish, onlayn muhokamalarni kengaytirish, fuqarolar uchun shaffof va tezkor xizmat ko'rsatishga qaratilgan islohotlar amalga oshirilmoqda. Xalqaro tajribalardan oqilona foydalanish bu jarayonni yanada jadallashtiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent, 2023.
2. "Sudlar to'g'risida"gi Qonun. 14.09.2000 y. № 175-II.
3. "Fuqarolik protsessual kodeksi". 30.08.1997 y. № 201-I.
4. Sudyalar oliy kengashi materiallari. — www.sudyalar.uz
5. Estonian Ministry of Justice. www.just.ee (<http://www.just.ee/>)
6. Korea e-Court Portal. www.scourt.go.kr (<http://www.scourt.go.kr/>)
7. Digital Justice Initiative, Germany. Federal Ministry of Justice.